

Forme de proprietate în ținutul Romanului: domeniul domnesc (I)

Daniel Ciobanu

Tema acestei lucrări, generoasă și complexă, gravitează în jurul unui subiect: pământul. Pe parcursul a trei veacuri, domnia, mica și marea boierime, răzeșii, egumenii de pe la schituri și mănăstiri, episcopii Romanului au fost martori sau participanți la numeroasele acțiuni de împărțire sau de reîmpărțire a sa.

În Moldova, încă de la întemeierea statului se pot constata trei forme de proprietate funciară cu regim juridico-administrativ deosebit și anume: domeniul public, aflat la dispoziția domniei, proprietatea funciară urbană, folosită de membrii comunităților municipale, care o perioadă de timp a avut o formă de organizare și folosire deosebită de a domeniului public și, în sfârșit, proprietatea boierească și eclesiastică¹.

Ținutul Romanului a avut o configurație artificială, înglobând sate aflate pe văile râurilor Moldova și Siret și ale afluenților acestora, între Pașcani și Bacău.

Cu mici excepții, până în veacul al XVIII-lea, limitele sale au fost stabile. Au mai existat moșii, de exemplu Dădeștii, care, după anul 1600, au fost preluate de către administrația ținutului Romanului.

Domeniul public sau domnesc s-a format din ocoalele orașelor și curților domnești, ocoalele de cetăți și ocoalele de frontieră, create în legătură cu apărarea teritoriului² și unele sate confiscate de către domni în urma hiclenirii boierilor, sate neincluse în ocoale³.

În ținutul Romanului s-au constituit în evul mediu două ocoale: unul format în jurul târgului Romanului, celălalt alcătuit în preajma târgului Șcheia, pe

1 N. Grigoraș, **Instituții feudale din Moldova. 1. Organizarea de stat până la mijlocul secolului al XVIII-lea**, București, 1971, p. 14.

2 D. Circa, **Organizarea administrativă a statului feudal Moldova (secolele XIV-XVIII)**, în AIIAI, tom II (1965), p. 198.

3 Vezi *infra, passim*.

Siret. Încă de la început, „centrele urbane, cu hotarele lor, nu au fost înglobate în ocoalele curților domnești”⁴, chiar dacă acestea își aveau sediul în orașe. „Acolo unde exista și cetate și târg”⁵, la Roman, bunăoară, „s-a constituit un singur ocol, deși, în mod confuz, este numit când al cetății, când al orașului”⁶. „N-au existat ocoale separate pentru cetăți și târguri... Inițial, ocolul a fost însă al cetății”⁷. De pildă, în 1599, satul Childeștii era menționat ca fost ascultător de Cetatea Nouă de la târgul Romanului⁸, iar în 1617 ca fost sat domnesc, ascultător de ocolul aceluiași târg⁹.

În timpul domniei lui Ștefan cel Mare, fiind refăcute sau construite unele cetăți¹⁰, s-au luat măsuri de reconstituire a ocoalelor aferente acestora¹¹.

Astfel, Berindeștii, seliștea Ecușanii, dreaptă domnească, ascultătoare de ocolul Romanului, și Săbăoanii, sat domnesc aflat în aceeași situație, au rămas în administrația puterii centrale până în cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Între anii 1606 și 1608, domnii Ieremia și Simion Moghilă le-au dăruit mănăstirii Secu¹², neținând seama de faptul că în 1589 Benedic fost ceașnic cumpărase de la Petru Șchiopul seliștea amintită mai sus¹³ vânzând-o imediat lui Manole, pârălabul de Roman. Manole a fost repus în drepturi în anul 1609¹⁴, însă a vândut-o, la rândul său, marelui vornic Nistor Ureche¹⁵. Noul proprietar a făcut această achiziție pentru a-și înzestra mănăstirea sa nou-zidită, Secu (1609)¹⁶. În 1618, Manole pârălab, strâns cu giudeț de către pan Bărnat mare postelnic, nepotul lui Brut postelnic, apelează la o ilegalitate, vânzând din nou Ecușanii (Iucșanii) lui Dumitru Goia, de această dată profitând și de o anumită slăbiciune a călugărilor de la Secu¹⁷. Pentru o anumită perioadă, călugării și-au

4 N. Grigoraș, *op. cit.*, p. 198.

5 D. Ciurea, *loc. cit.*

6 *Ibidem*.

7 *Ibidem*.

8 *DIR*, A, veac XVI, IV, p. 248, 1954.

9 *Ibidem*, veac XVII, IV, p. 328.

10 *Croniclele slavo-române din secolele XV-XVI*, publicate de Ioan Bogdan, ediție revăzută și completată de P.P. Panaitescu, București, 1959, p. 19, 35; vezi și N. Grigoraș, *Cetatea Smedorova și Cetatea Nouă de la Roman*, în *Omagiu lui P. Constantinescu-Iași, cu prilejul împlinirii a 70 de ani*, București, 1965, p. 239-242.

11 C. Cihodaru, *Refacerea ocoalelor cetăților și curților domnești*, în *Omagiu lui P. Constantinescu - Iași...*, p. 271.

12 *D.I.R.*, A., veac XVII, II, p. 40, 42, 154, 191-193.

13 *Ibidem*, veac XVI, III, p. 441-441.

14 *Ibidem*, veac XVII, II, p. 201-202.

15 *Ibidem*, p. 247-248.

16 *Ibidem*, *CDM*, I, 1957, p. 330, nr. 1432; alte acte pentru acele moșii au mai fost emise în anii 1612, 1616, 1618 (cf. *D.I.R.*, A., veac XVII, III, p. 52; IV, p. 2, 4, 23-24, 269-270).

17 *Ibidem*, veac XVII, vol. IV, p. 275, 279-280, 282.

recăpătat proprietatea (1619-1634)¹⁸, pierzând-o însă, în cele din urmă, în favoarea Goeștilor¹⁹.

Childeștii (Pildeșii), sat drept domnesc, ascultător de ocolul Cetății Noi a târgului Romanului²⁰, a fost dăruit de Petru vodă în 1585 lui Brut mare postelnic, acesta, la rândul său, donându-l mănăstirii Agapia²¹. În 1599, necunoscând precedentă vânzare, Ieremia Movilă a dăruit satul mai sus-menționat pârcălabului Manole²², care, doi ani mai târziu, l-a vândut panului Chiriță Paleolog mare postelnic²³. În urma unui proces, în anul 1617, călugării de la Agapia și-au primit moșia înapoi²⁴. Dumitrache Chiriță și jupâneasa lui s-au lăsat păgubași, întărind și ei această moșie mănăstirii (1620-1660)²⁵.

Un alt sat alipit ocolului Romanului de către Ștefan cel Mare a fost Gâdinții. Proprietate a panului Negru, vornic de Bârlad, acest sat a intrat în posesia panului Ion (Oană) vornic de Suceava, care l-a lăsat moștenire copiilor săi: Lazăr, Stanciul și Costea. La 3 iunie 1429, Alexandru cel Bun întărea susnumiților boieri, printre altele, **vislujenia** tatălui lor, satul Gâdinți, la Cobăle²⁶. Întregind un uric mai vechi din 12 iulie 1415, autorii colecției **Documente Romaniae Historica**, seria A, Moldova, au considerat, în mod eronat, că printre satele dăruite atunci mănăstirii Bistrița de către boierii Ion vornic de Suceava, Negru vornic și Ion Jumătate s-ar fi aflat și Gâdinții, sat unde era curtea lui Negru²⁷. Alexandru cel Bun nu putea strica el însuși dania făcută de boierii săi, sub blestem, unei mănăstiri, danie întărită chiar de el. Întregirea documentului din 1415, propusă de către cercetătorii ieșeni, se bazează, de fapt, pe o mențiune dintr-un act datat în anul 1500, în care satul Gâdinți apărea ca moșie a lăcașului de închinare de la Bistrița²⁸, fiind specificată acolo existența unei foste curți a panului Negru. Acesta putea să aibă curți și în alte sate, unul dintre ele fiind

18 *Ibidem*, p. 331, 501; V, p. 40, 95-96; **DRH**, A, vol. XXI, întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și Leon Șimanschi, București, 1971, p. 50, 145.

19 **C.D.M.**, II, p. 328, nr. 1622.

20 **D.I.R.**, A., veac XVI, IV, p. 248.

21 *Ibidem*, III, p. 286, 360-361.

22 *Ibidem*, IV, p. 248; întărite și în anul 1609 (cf. *Ibidem* veac XVII, II, p. 248-249).

23 *Ibidem*, III, p. 1, 2.

24 *Ibidem*, IV, p. 80, 328.

25 *Ibidem*, p. 467, 511; V, p. 75; **D.R.H.**, A., *passim*; **C.D.M.**, III, p. 128, nr. 522; p. 64, nr. 201; vezi și D. Ciurea, *op. cit.*, p. 230.

26 **D.R.H.**, A., I, întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1975, p. 135; vezi și M. Costăchescu, **Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare**, Iași, "Viața românească S.A.", vol. I, 1931, p. 269-279.

27 **D.R.H.**, A., I, p. 60.

28 *Ibidem*, III, p. 459; vezi și D. Ciurea, *op. cit.*, p. 230 și C. Cihodaru, **Refacerca ocoalelor...**, p. 270-271 (cu greșeli de interpretare a documentelor).

donat, cu siguranță, bistrițenilor, în 1415. În 1500, călugării și-au vândut o parte din proprietăți, printre care și Gâdinții, lui Ștefan cel Mare. În hotarul acestei moșii alipite atunci la ocolul Romanului²⁹ a stăpânit ocini și Episcopia Romanului, ca urmare a unor danii făcute de Alexandru voievod, Petru voievod și Petru vodă Șchiopul (mențiuni din anii 1613-1616³⁰).

În schimbul unor sume de bani și ca răsplată a unor slujbe îndeplinite la Poartă, vameșul Prăjescu a obținut de la domnie moșiile Gâdinți, Vulpășești, sub bucovină, sat fost domnesc, ascultător de târgul Romanului (1602-1603)³¹, și siliștea Sămioneștii, pe Moldova, care avea același statut juridic (1602)³². Căsătorindu-se cu fiica vameșului, marele paharnic Cărăiman a lăsat moștenire aceste moșii lui Dumitru Buhuș și surorii sale, Safta, în anul 1617³³.

Lățcanii, sat format pe domeniul panului Fundea, întărit în 1484 lui Dragoș, ginerele lui Severin, și cumnatei sale Stana³⁴ împreună cu moșia vecină, Fundenii, a fost scos la vânzare, fiind cumpărat de către domn. A fost inclus în ocolul cetății Romanului sau al târgului Romanului³⁵. În timpul lui Petru vodă Șchiopul, marele vornic Nistor Ureche l-a răscumpărat³⁶, achiziționând în câțiva ani și celelalte ocini din sat³⁷.

Sagna (Sana, Sadna), fostă ocină a panului Duma aprod (1443)³⁸ și Tămășanii, fost sat al pârcălabului Grincovici³⁹, incluse în domeniul domnesc și alipite ocolului Cetății Noi a târgului Romanului, au fost dăruite tot de Petru Șchiopul mănăstirii Galata (1578-1579)⁴⁰, cu mori, bălți de pește, piue, poduri umblătoare, prisăci etc. (1588)⁴¹ și întărite de voievozii următori, o dată cu dreptul de a-i judeca pe vecinii mănăstirii (1592-1632)⁴². Numeroase au fost vexațiunile la care pârcălabii și slujitorii domnești i-au supus pe locuitorii acestor

29 *Ibidem*.

30 **D.I.R., A.**, veac XVII, III, p. 138; IV, p. 74-74.

31 *Ibidem*, I, p. 50, 92.

32 *Ibidem*, p. 60.

33 *Ibidem*, IV, p. 85.

34 **D.R.H., A.**, II, întocmit de Leon Șimanschi și colaboratorii, București, 1976, p. 392-393.

35 **D.I.R., A.**, veac XVI, IV, p. 51, 286-288.

36 *Ibidem*.

37 *Ibidem*, p. 8, 9, 51; vezi și C. Cihodaru, **Refacerea ocoalelor...**, p. 271-272, D. Ciurea, *op. cit.*, p. 230.

38 **D.R.H., A.**, I, p. 321.

39 **D.I.R., A.**, veac XVI, I, p. 162.

40 *Ibidem*, III, p. 92, 102, 104.

41 *Ibidem*, p. 409; IV, p. 223.

42 Virginia Isac, **Catalogul documentelor moldovenești din Arhivele Statului Iași. Moldova**, I, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1989, p. 532, nr. 1465; **D.I.R., A.**, veac XVI, IV, p. 223-224; veac XVII, III, p. 109-110; IV, p. 185-186, 489-490; V, p. 119; **C.D.M.**, II, p. 50, nr. 168; **D.R.H., A.**, XIX, întocmit de Haralambie Chircă, București, 1969, p. 79; XXI, p. 60-61.

două sate. În urma plângerilor repetate ale călugărilor, poruncile venite din capitală au fost dure și amenințătoare⁴³.

Devenite seliști în urma depopulării, acestea au reintrat în domeniul domnesc. Miron Barnovschi s-a îngrijit să acorde celor ce se așezau de bună voie acolo anumite scutiri (1629-1633)⁴⁴. Noii locuitori ai acestor sate și-au vândut însă o parte din ocini lui Dumitru Fulger (1636)⁴⁵, care ori le-a donat el însuși mănăstirii Trei Ierarhi, ori i-au fost confiscate de puterea centrală, fiind apoi dăruite de Vasile Lupu mai sus-numitului lăcaș monahal (1639-1640)⁴⁶. Cert este că în proprietatea ctitoriei vasiliene de la Trei Ierarhi aceste sate au rămas până prin anii 1661-1662, Ștefăniță vodă Lupu fiind ultimul domn care le-a mai întărit mănăstirii zidite de către părintele său⁴⁷. Eustratie Dabița voievod a întors călugărilor de la Galata aceste vechi proprietăți (1662)⁴⁸, ei stăpânindu-le încă la sfârșitul veacului al XVII-lea⁴⁹.

Negreștii, sat pe Albăia, care „au fost seliște în prisma Romanului și s-au pus sat acolo“, și o jumătate dintr-un loc numit Fântâna Mălășeștilor, dăruiti călugărilor de la mănăstirea Agapia sau achiziționați prin cumpărare, au stat în stăpânirea acestora din deceniul al optălea al secolului al XVI-lea și până în jurul anului 1660⁵⁰.

Un anumit număr de sate, cel puțin șapte, au ajuns, după cum s-a mai amintit, în proprietatea domnească, prin hiclenirea proprietarilor sau prin depopulare.

Astfel, Agiudenii, sat vechi, dar atestat abia în anul 1623 a fost confiscat de Ștefan Tomșa voievod pentru hiclenie și dăruit lui Anton cămărașul⁵¹. La rândul său, Radu Mihnea voievod l-a donat mănăstirii Sf. Sava⁵², căreia următorul domn, Gașpar Grațiani, i-a dat în schimb pentru Agiudeni satul Heciul din ținutul Soroca⁵³. Dăruit boierului Lupu Prăjescu de către Alexandru Iliăș voievod⁵⁴, acest sat „unguresc“ a rămas Prăjeștilor în aproape tot secolul al

43 *Ibidem*.

44 D.R.H., A., XXI, p. 527.

45 *Ibidem*, XXIII, p. 431-432; C.D.M., p. 241, nr. 1145.

46 *Ibidem*, nr. 1403.

47 *Ibidem*, III, p. 170, nr. 741.

48 *Ibidem*, p. 459, nr. 2194; p. 487, nr. 2342, 2343; p. 499, nr. 2400; p. 515, nr. 2488; IV, p. 208, nr. 900; p. 341-342, nr. 1529.

49 *Ibidem*, p. 351, nr. 1573; pp. 394-395, nr. 1787; vezi și D. Ciurea, *op. cit.*, p. 230.

50 D.I.R., A., veac XVII, I, p. 80; III, p. 84; IV, p. 20; C.D.M., I, p. 273, nr. 1163; III, p. 128, nr. 522.

51 *Ibidem*, II, p. 46, nr. 149.

52 *Ibidem*.

53 *Ibidem*.

54 *Ibidem*.

XVII-lea.

Buruenestii, sat drept domnesc dăruit de același Petru Șchiopul lui Avram Pârul pârcălab de Soroca “pentru dreapta lui slujbă în lupta cu niște cazaci”, se găsea alături de ocolul Romanului⁵⁵. Nu se știe cum a ajuns în proprietate domnească. A rămas urmașilor lui Pârul care l-au vândut aproape în întregime neamului Goia⁵⁶.

Satul domnesc Hărnicestii (Hărliceștii) a fost schimbat în anul 1584 de Petru Vodă cu niște case ale jupânesei Anna a răposatului Golăe logofăt⁵⁷. Această moșie, aflată alături de ocolul Romanului, a sfârșit prin a fi donată de Anna Golăiasa mănăstirii zidite de soțul ei, Vatoped (Golia)⁵⁸.

Domnia a mai avut pământuri la Oboroeni (Obrăceni), vândute de Ieremia Movilă voievod lui Grigore Șcheianul diac⁵⁹. Din proprietatea sa au trecut, până la urmă, în cea a familiei Prăjescu. Un Toderășco Prăjescu moștenea la 1677 acest pământ fost domnesc⁶⁰.

Satul Pășcănei, la Roman, stăpanire a lui Vasile hatmanul, confiscat și apoi dăruit de Ștefăniță vodă Lupu altor boieri, a fost returnat în 1662 fostului proprietar întors din pribegie⁶¹.

Pentru a mări ocolul noii cetăți de la Roman, Ștefan cel Mare a recurs și la confiscări. Astfel, satul Poelnic “l-au fost luat... Ștefan vv. de la unchiul lui (Cozma Șarpe postelnic), de la Ivan”⁶², fiindu-i mai târziu returnat (1519) postelnicului amintit de către Ștefăniță vodă⁶³.

Tot Ștefan cel Mare a cumpărat în 1481 un sat la Cobăle, Selivestri, de la Danco, fiul lui Sima, nepotul lui Dragoș viteazul și de la nepoții lui de soră, dându-i-l apoi, în schimb, Mărinei Lolca, fiica lui Ioaniș Borilescu⁶⁴.

Un alt sat, Popeștii, depopulându-se, a fost inclus automat în domeniul domnesc și dat spre administrare pârcălabilor de la Roman, pentru ca, în cele din urmă, să fie vândut lui Stănilă șoimarul (înainte de 1584)⁶⁵.

55 D.I.R., A., veac XVI, III, p. 355-356.

56 Ibidem, veac XVII, III, p. 227-228; IV, p. 355, 360, 396.

57 Ibidem, veac XVI, III, p. 266-267; Virginia Isac, *Catalogul...*, I, p. 354, nr. 1469; C.D.M., I, p. 220, nr. 902.

58 D.I.R., A., veac XVII, p. 171.

59 Ibidem, veac XVI, IV, p. 233.

60 C.D.M., IV, p. 52, nr. 127.

61 Ibidem, III, p. 202, nr. 899.

62 D.I.R., A., veac XVI, p. 151.

63 Ibidem; M. Costăchescu, *Documente moldovenești de la Ștefăniță voievod (1517-1527)*, Iași, 1943, p. 143-147.

64 D.R.H., A., II, p. 356-357; vezi și mențiunea din anul 1519 (cf. D.I.R., A., veac XVI, I, p. 141).

65 Ibidem, III, p. 326.

De ocolul Romanului nu au depins moșii precum Plopii, Cârsteștii (Pizdenii), Belceștii, așa cum s-a crezut⁶⁶, aceste sate fiind incluse în ocolul orașului Cotnari din ținutul Hârlăului⁶⁷.

Celălalt ocol Domnesc din ținutul Romanului s-a format și a fost organizat în jurul târgului Șcheia, pe Siret, mai exact, în jurul morilor domnești de acolo⁶⁸. După dezafectarea acestora în a doua jumătate a secolului al XVI-lea și înstrăinarea satelor ce ascultau de ele⁶⁹, posibilitățile de dezvoltare ale Șcheii s-au redus considerabil⁷⁰.

Din acest ocol au făcut parte satele Bogdănești, Șcheuleți, Fărcășeni și, după 1680, satul Șchei⁷¹.

Bogdăneștii și Șcheuleții au fost luate de Bogdan Lăpușeanu de sub ascultarea morilor domnești de acolo și date în schimb, pentru satul Bârlești din ținutul Sucevei, Episcopiei Romanului (1569)⁷², care le-a stăpânit de atunci timp de cel puțin un secol⁷³.

Satul Fărcășeni, ascultător de târgul Șchei⁷⁴, a fost dăruit de Vasile voievod cu cei patru arhierii ai Moldovei și cu întregul sfat mănăstirii Trei Ierarhi, ținând de aceasta măcar două decenii (1640-1660)⁷⁵.

Domnii Țării Moldovei și chiar târgoveții au vândut numeroase moșii din hotarul târgului. De pildă, marele vistier Simion Stroici a cumpărat în 1601 de la Vasca, popa Ioan, Ilia și alți târgoveți din Șchei “un loc de heleșteu și cu iaz vechi pe apa Bahnei, jumătate aflându-se în hotarul Șcheilor și jumătate în hotarul satului său Miclăușani”⁷⁶. Nicoară Prăjescu logofăt și diacul Gligore Șchiian au cumpărat de la Ieremia Movilă Vodă “o bucată de pământ din hotarul târgului, care a fost din vremile vechi sub ascultarea satului Oboroceni” (1606)⁷⁷. Douăzeci de ani mai târziu această ocină era în proprietatea lui Lupul Prăjescul

66 Const. C. Giurescu, **Târguri sau orașe și cetăți moldovene (din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea)**, București, Editura Academiei Române, 1967, p. 268.

67 Vezi documentele de la notele 39-50 și **D.I.R., A., Indicele numelor de locuri**, întocmit de Alexandru I. Gonța, ediție îngrijită și prefată de I. Caproșu, Editura Academiei Române, București, 1990 sub voce.

68 **D.I.R., A.**, veac XVII, II, p. 189-190.

69 I. Caproșu, **Structuri fiscale și administrative într-un catastif moldovenesc de vistierie din 1606**, în *AI/II*, XXX, 1993, p. 268, nota 84.

70 **Ibidem**.

71 D. Ciurea, **op. cit.**, p. 230.

72 **D.I.R., A.**, veac XVI, II, p. 183-184.

73 **Ibidem**, p. 189-190; III, p. 102-103; veac XVII, V, p. 18. 74-76, 319; **C.D.M.**, III, p. 91, nr. 332.

74 **C.D.M.**, II, p. 292, nr. 1414.

75 **Ibidem**, III, p. 135, nr. 558; p. 138, nr. 572.

76 **Ibidem**, I, p. 261, nr. 1105; p. 254, nr. 1068; **D.I.R.**, A., veac XVI, IV, p. 229-230.

77 **Ibidem**, veac XVII, II, p. 25-29.

și a cneaghinei sale Safta⁷⁸. Aceste pământuri, alături de cele achiziționate de la popa Anton din Oboroceni și de la rudele sale de către postelnicul Ionașcu Prăjescul (1635)⁷⁹, moștenite de clucerul Toderășco Prăjescul⁸⁰, au fost obiectul unei vânzări făcute de Maria, jupâneasa lui, jîtnicerului Chiriac Sturza⁸¹, în posesia căruia au și rămas. Tot în hotarul târgului au mai avut moșii în veacul al XVII-lea Ioniță parcălab de Hotin și Pavel Ureche fost medelnicer (1639; 1657)⁸².

Depopulându-se, orașul a devenit siliște, intrând automat în proprietate domnească. Constantin Cantemir a "dăruit" în 1693 satul format pe locul vechiului târg lui Iordache Ruset vel vistier pentru suma de 3000 de lei⁸³.

Satele din ocoale aveau un regim aparte. Locuitorii lor nu erau dependenți de târgoveți sub nici o formă, având obligații față de domnie și de reprezentantul acesteia în ocol, vornicul sau ureadnicul⁸⁴. Satele imunitare ale mănăstirilor și ale Episcopiei erau scoase aproape complet de sub jurisdicția ținuturilor și ocoalelor⁸⁵.

Refăcute în timpul domniei lui Ștefan cel Mare, cele două ocoale, de la Roman și de la Șcheia, au fost, încet dar sigur, desființate. Aflată într-o mare lipsă de bani, domnia și-a vândut celor interesați cea mai mare parte din proprietățile funciare, dând astfel posibilitatea unui mare număr de boieri să achiziționeze moșii în ținutul Romanului.

Analiza atentă a documentelor relevă caracterul complex al evoluției sistemului de proprietate, cu diferitele sale segmente.

78 **D.R.H.**, A., XIX, p. 112; XXII, întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu, L. Șimanschi, București, 1974, p. 193; XXIII, întocmit de L. Șimanschi, N. Ciocan, D. Agachi, G. Ignat, București, 1996, p. 69-70.

79 **Ibidem**, p. 292-293, nr. 250 A., 250 B.

80 **C.D.M.**, IV, p. 52, nr. 127.

81 **Ibidem**.

82 **Ibidem**, II, p. 288, nr. 1393; III, p. 74, nr. 249.

83 D. Ciurea, **op. cit.**, p. 230; N. Iorga, **Studii și documente cu privire la istoria românilor**, VI, București, 1905, p. 28.

84 **Ibidem**, p. 202.

85 **Ibidem**, p. 203.

Les formes de propriété dans la region du Roman: le domaine princier (I)

Résumé

Dans cette époque la terre a supporté des nombreuses actions de partage et de répartition. Dans cet article, l'auteur s'occupe d'évolution de la forme de propriété dans la région de Roman. Mais il fait seulement l'analyse sur le domaine princier. Conformément aux documents moldaves d'époque, il suit l'évolution de la propriété princière dans les villages de la région du Roman (Berindești, Săbăoani, Gâdinți etc) ou dans la ville Șcheia (Bogdănești, Șcheuleți, Fărcășeni, Șchei).

L'auteur essaie de démontrer par son article que, pendant le temps, le domaine princier n'existe plus parce qu'il avait des beaucoup nécessités financières. Pratiquement, par des ventes ou donations le domaine princier se transforme dans la propriété de boyard ou ecclésiastique, le processus, quoique complexe, se passe pendant de trois siècles